

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

e-post:
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar: Långsiktigt stöd till det civila samhället Ds 2018:13

Ax – Kulturorganisationer i samverkan översänder härmed sina synpunkter och kommentarer till ovan angivna betänkande (SOU 2018:23).

Frågor besvaras av undertecknad på anna.rydborg@axkultur.se eller 070-39 42 382.

Med vänliga hälsningar

Ax – Kulturorganisationer i samverkan
genom Anna Rydborg, ordförande

Remissvar: Långsiktigt stöd till det civila samhället

Vad är Ax?

Inom Ax (fd Amatörkulturens samrådsgrupp) samlas 22 nationella förbund med mer än 375 000 medlemmar i 5900 lokalföreningar verksamma inom olika delar av den ideella kulturen. För Ax är det av central betydelse att kultur har en bred förankring i samhället och att utövandet är tillgängligt för alla.

Ax är en ideell samverkansorganisation (paraplyorganisation) som företräder medlemmarna i frågor som är av gemensamt intresse gentemot myndigheter, institutioner och organisationer.

Ax lyssnar på sina medlemmar för att förstå deras behov och förutsättningar, samarbetar med andra aktörer för att sprida medvetenhet och kunskap om den ideella kulturen och driver en tydlig agenda gentemot beslutsfattare och opinionsbildare.

Ax arrangerar medlemsmöten, konferenser och är en aktiv part i nationella samarbetsorgan som Civos, Ideell Kulturallians och i Amateo, ett europeiskt nätverk för ideell kultur. Ax bedriver ett kontinuerligt arbete för att ge politiker och beslutsfattare kunskap om och förståelse för den ideella kulturens betydelse för samhälle, hälsa och kreativa verksamheter.

Ax är en röststark arena för civilsamhället och den ideella kulturens självklara plats i samhället och kulturpolitiken.

Ax allmänna utgångspunkter

Varje vecka utövar tiotusentals människor kultur i någon form. Det kan vara sång, musik, hantverk, spelkultur, dans, teater eller filmskapande. Ideell kultur är något som engagerar människor i alla åldrar och i alla delar av landet. Den ideella kulturen utgör en betydande andel av den ideella sektorn.

Ideell kultur är hälsa - allt fler studier visar att människor som utövar kultur i någon form mår bättre. Vissa arbetsgivare har till och med börjat erbjuda "kultur på recept". Ax är en aktör i arbetet med att öka folkhälsan.

Ideell kultur är demokrati - många väljer att utöva kultur i den demokratiska föreningens form. Ett starkt föreningsliv är en hörnsten i ett starkt och demokratiskt samhälle. Ax medlemsförbund engagerar människor i föreningslivet och bidrar till ett öppet samhälle.

Ideell kultur är mångfald - sång, dans, musik, spel och teater finns i alla länder och i alla kulturer. Ax tar aktivt avstånd från dem som ser kulturen som särskiljande eller avgränsande. Ax medlemsförbund arbetar dagligen för mångfald och öppenhet.

Sammanfattningsvis: Ax företräder en del av den ideella sektorn/det civila samhället som engagerar många människor och som spelar en viktig roll i arbetet för hälsa, demokrati och mångfald.

Allmänna synpunkter på utredningen

Ax medlemsförbund är bidragsberättigad från flera olika myndigheter, där bland Myndigheten för ungdom- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Kulturrådet och Nämnden för hemslöjdsfrågor (NFH). Ax har under de senaste åren upplevt en ökad stress hos medlemsförbunden vad gäller det statliga stödet. Det gäller både långsiktighet men också vilken tid på året svar om bidrag för nästkommande år ges. I vissa fall, såsom bidrag för centrala amatörkulturorganisationer, ges svar i början på året då bidraget gäller. Denna kortsiktighet för med sig många svåra utmaningar hos Ax medlemsförbund.

Ax **välkomnar** promemorian och ser positivt på bedömningar om att statliga bidrag till det civila samhällets organisationer ska bli mer långsiktiga och förutsägbara.

Kommentarer till bedömningarna

Nedan följer några mer ingående beskrivningar och kommentarer på delar av promemorian. Numret i rubriken hänvisar till motsvarande avsnitt.

10.1 Fler organisationsbidrag bör övervägas

Ax håller med om att vissa verksamhet- eller projektbidrag ska övervägas att fördelas som organisationsbidrag istället. Ax anser att fler verksamhet- och projektbidrag än de som nämns bör ses över och göras om till organisationsbidrag. Generellt vad gäller projektbidrag är det ett system som stressar organisationerna att alltid tänka nytt och inte långsiktigt bygga vidare på ett lyckat projekt. Ax anser att projektbidrag i stort behöver ses över och få en ny form som gör det möjligt för fler att utveckla bra verksamhet. Projektform är en uttröttande metod.

10.2 Bemyndiganden

Ax stödjer tanken *Huvudinriktningen vid hanteringen av statens bidrag till det civila samhället bör vara att berört departement äskar ett minst tvåårigt beställningsbemyndigande för berörda anslag*. Ax anser att minst tvååriga bemyndiganden ska vara huvudregeln och om något annat sker ska det vara efter en väl formulerad motivering. På detta sätt kommer organisationerna kunna fokusera mer på sin verksamhet än att vara orolig för framtida stöd. Ett kortare bemyndigande än två år ska ske i undantagsfall.

Det är organisationsbidraget som ger långsiktighet. Ax anser, utöver att dessa bidrag ges för längre period, att organisationsbidraget ska utgöra en större del av bidraget än idag. Den delen bör tas från projekt- och verksamhetsbidrag, vilket är bidrag som styr organisationen. Det är viktigt att det finns en stabilitet för organisationernas oberoende och självständighet. Det skapas genom ett stabilt organisationsbidrag, också på en relevant nivå.

10.3.1 God information till organisationerna

Ax vill se en samlad informationsplats där samtliga statliga utlysningar kan återfinnas.

10.3.2 Mer enhetliga förordningar, särskilt för organisationsbidrag

Ax håller med om att *när ändringar i befintliga bidragsförordningar eller nya förordningar beslutas bör det eftersträvas att förordningarna utformas på ett enhetligt sätt*. Ax vill också tillägga att det bör vara med ett språk som gör det enkelt att förstå. Det är viktigt att språket hålls på en bra nivå som gör bidragsförordningar mer tillgängliga.

Ax anser att vid ändringar i befintliga eller inför beslut om nya bidragsförordningar så är det angeläget att det sker efter samråd och i dialog med företrädare för berörda organisationer.

Ax medlemsförbund, som söker bidrag som central amatörkulturorganisation hos Kulturrådet, kan idag inte följa upp på vilka grunder bidrag ges ut och vilka kriterier storleken på bidraget baseras på. Detta är problematiskt och Ax efterfrågar en mer enhetlig förordning också för att göra det rättvist för fler som är bidragsberättigad att faktiskt veta vad som ger bidrag och inte.

Ax vill att i så stor utsträckning som möjligt att organisationsbidrag ges ut, sedan verksamhetsbidrag och i så liten utsträckning som möjligt projektbidrag.

10.3.3 Ansökningsförfarandet och återrapporteringen

Administrationen kring återrapportering av bidrag är en tidstjuv hos många av Ax medlemsförbund. Ax vill poängtera att det är av hög grad viktigt att återrapporteringen ses över och görs så smidig som möjligt i förhållande till bidragets storlek. All återrapportering bör kunna ske digitalt, det ska inte bara beaktas.

Övriga kommentarer

Ändå om uppdraget inte varit att se över nivån på bidraget till det civila samhället vill Ax poängtera att detta är en av de viktigaste aspekterna. I en tid då det civila samhället växer men bidraget står still blir den långsiktiga finansieringen allt för skör. Promemorians bedömningar är relevanta, men utan ett ökat anslag kommer det vara små förändringar på en lång väg som i slutändan inte ger den effekt som önskas.

Ax saknar resonemang kring hur paraplyorganisationer ska finansieras. Ax söker idag bidrag från samma pott som många av Ax egna medlemsförbund. Det är problematiskt anser både medlemsförbunden och Ax eftersom storleken på Ax bidrag avgör hur stort bidrag övriga medlemsförbund kan få. Söker Ax för ett extra projekt och får det beviljat betyder det att

medlemsförbund i Ax får ett mindre bidrag. Paraplyorganisationer har ofta rollen som möjliggörare för att små organisationer kan göra sin röst hörd. Paraplyerna bidrar också ofta till erfarenhetsspridning och kompetensutveckling. Därför anser Ax att ett specifikt stöd bör ges direkt till paraplyorganisationer.